

Sådan forstår danskerne **(ikke)** ord og forkortelser

Netkronymer

Fagbegreber

bjerg
k

Sådan forstår danskerne (ikke) ord og forkortelser – en befolkningsundersøgelse af, hvordan danskerne forstår aktuelle fagbegreber og netkronymer

Denne rapport er udgivet af Bjerg Kommunikation i april 2021. Undersøgelsen er designet og gennemført af Bjerg Kommunikation og Megafon A/S i februar og marts 2021.

Kresten Bjerg (Bjerg Kommunikation) er ansvarlig for undersøgelsen, dens design og har skrevet denne rapport.

Asger H. Nielsen (Megafon A/S) er ansvarlig for metode og dataindsamling.

Line Holst Larsen (Bjerg Kommunikation) var hjælpsom praktikant og projektmedarbejder.

bjerg
k

BJERG KOMMUNIKATION

Flæsketorvet 68, 1
1711 København V
T: +45 33253327
kontakt@bjergk.dk
www.bjergk.dk

Indhold

Demokratiet har brug for, at vi forstår hinanden	4
Fagbegreber er nødvendige.	4
Netkronymer er del af en ny samtale.	4
Demokratiets kommunikationsbureau.	5
Resultaterne kort	6
Rapportens indhold.	6
Fagbegreber	6
Netkronymer	7
Seks konklusioner	8
Ét år med corona og 44% forstår ordet "virus"	8
To generationer med klimadebat og 60% forstår ordet "drivhusgas"	8
De unge forstår ordet "ciskønnet" i langt højere grad end de ældre.	9
Ghetto: en bydel, hvor ikke-etniske danskere får tildelt bolig?	9
Netkronymer er praktiske - mest for de unge med studenterhue	10
Flere forstår "OMG" end "likviditet"	10
Fagbegreber fra nyheder og myndigheder	11
Ciskønnet	11
Drivhusgas	12
Forskudsopgørelse	13
Forsørger	14
Ghetto.	15
Incidens	16
Influencer	17
Informeret samtykke	18
Likviditet.	19
Power-to-x	20
Virus	21
Visiteret	22
Netkronymer fra sociale medier	23
Forståelse	23
Brug	26
Metode og dataindsamling	27
Repræsentativitet.	27
Dataindsamlingsmetode	27
Spørgeskemaet.	28
Problemet korrekt og ukorrekt.	29
Skriveråd til faglig formidling	30
Den digitale læsers hjerne – en skriveguide til fagfolk	30

Demokratiet har brug for, at vi forstår hinanden

Sproget er altid under forandring, og vi skal alle sammen hele tiden forholde os til ny viden og nye begreber. Derfor er der heller ikke noget galt i, at vi som borgere ikke forstår de ord og fagbegreber, som vi ser i nyhederne eller de offentlige virksomheders kommunikation.

Vi har selvfølgelig et medansvar for at forstå de begreber, som kan have betydning for os selv og vores fællesskab, men afsenderne har også et ansvar for at forklare de begreber, som de benytter i deres kommunikation. I en god samtale opnår vi enighed om, hvordan centrale begreber skal forstås.

Fagbegreber er nødvendige

Vi kan ikke undvære fagbegreber – de er en nødvendig del af et videnssamfund og demokrati. Det er selvfølgelig hensigtsmæssigt, hvis man kan bruge et ord, som alle forstår, i stedet for et ord, som få forstår. Det er bare ikke altid muligt, fordi fagbegreber er en måde at kommunikere entydigt og præcist på. Derfor er den bedste løsning ofte at forklare fagbegreber, hvis der hersker tvivl om modtagerens forståelse af dem.

Netkronymer er del af en ny samtale

Forkortelser er en af måderne, som sproget udvikler sig på, særligt stiger brugen af de såkaldte netkronymer. Netkronymer er en særlig type forkortelser, som er vokset frem i takt med internettet og ikke mindst sociale medier. Netkronymer er forkortelser, som dannes af begyndelsesbogstavet fra flere ord. To kendte netkronymer er LOL (Laughing out loud) og OMG (Oh my God!).

Netkronymer har den særlige funktion, at de udtrykker følelser og umiddelbare reaktioner, lidt ligesom emojis. En ny undersøgelse tyder på, at emojis er på vej ud af de unges sprogbrug, når de skriver private online-beskeder til hinanden (se Hansen, Marianne H. & Andreas C. Stæhr 2021: Sproglige generationsforskelle på de sociale medier. Nydanske Sprogstudier, nr. 59.). Det er der mange grunde til, men en vigtig pointe i denne sammenhæng er, at emojis forhindrer flowet i chatten, fordi man skal ind og vælge en passende emoji, og når den først er fundet, har chatten bevæget sig videre. Derfor er netkronymer mere anvendelige – de dannes af bogstaver på tastaturet og er hurtige at skrive som reaktioner, så chattens flow kan holdes.

Denne undersøgelse viser, at det er de unge (især dem med en studentereksamen), som benytter netkronymer. Netkronymerne er en integreret del af deres chat-sprog. Den viden kan bruges til at forstå de unges kommunikationsformer – og måske endda benytte netkronymer, når vi kommunikerer med unge?

Sproget er altid under forandring, som nævnt. Og da demokratiet har brug for, at vi forstår hinanden, så stopper arbejdet med at undersøge sproget aldrig. Vi vinder alle sammen ved at forstå de sproglige udtryk og den sprogbrug, som opstår i fællesskabet eller dele af vores fællesskab. Og dét gælder uanset, om vi ser på sproget fra fagfolk, nyhederne, myndighederne eller enkelte grupper som de unge.

Demokratiets kommunikationsbureau

Bjerg Kommunikation er demokratiets kommunikationsbureau. Vi rådgiver om faglig formidling i f.eks. Folketinget og en lang række ministerier og styrelser. Denne undersøgelse kvalificerer vores rådgivning, fordi vi kan tage udgangspunkt i valid viden, når vi rådgiver.

En gang om året gennemfører vi større undersøgelser, som vi giver væk gratis på vores hjemmeside (bjergk.dk). Du kan også finde denne undersøgelse på vores hjemmeside. Vi fremlægger data og undersøgelsesresultater, så du kan udlede dine egne konklusioner og måske bruge undersøgelsen på andre måder, end vi selv gør.

Resultaterne kort

Rapportens indhold

Rapporten indeholder to dele:

- 1. Danskernes forståelse af fagbegreber.** Du kan se, hvordan danskerne forstår 12 fagbegreber. Ordene er valgt ud fra et aktualitetskriterie: De er enten ord, som omtales meget i nyhederne (f.eks. 'virus', 'incidens' og 'ghetto'), eller ord, som offentlige virksomheder ofte benytter i kommunikationen med borgerne (f.eks. 'informeret samtykke', 'visitere' og 'forskudsopgørelse').
- 2. Danskernes forståelse af netkronymer.** Du kan se, hvem der bruger og forstår 10 forskellige netkronymer. Netkronymer er den type af forkortelser, som er dannet af begyndelsesbogstavet fra flere ord, og som ofte bruges på internettet, især på sociale medier. Et kendt netkronym er LOL (Laughing Out Loud). I spørgeskemaet brugte vi ikke betegnelsen netkronymer, men blot ordet 'forkortelser'.

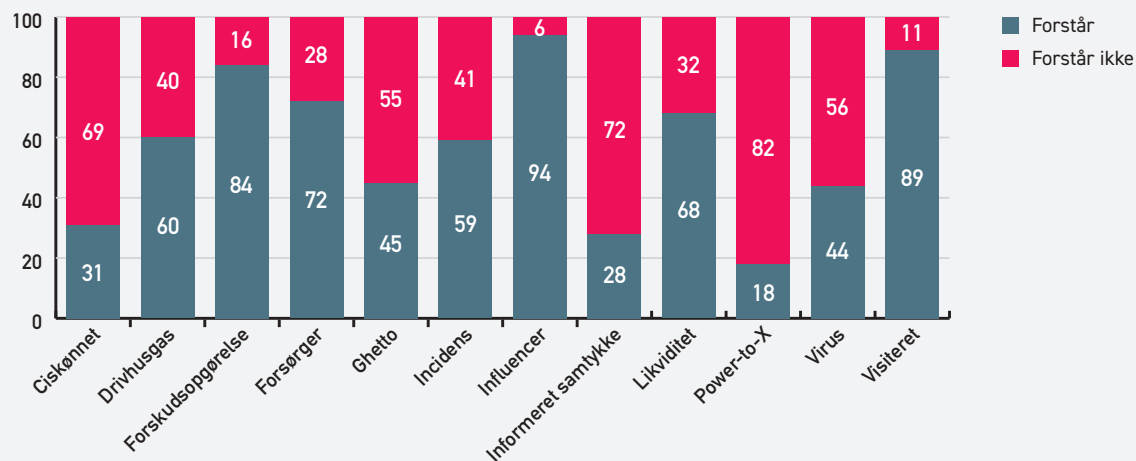
Undersøgelsens resultater er repræsentative for danskere over 18 år.

Fagbegreber

Tabel 1 er en oversigt over de 12 fagbegreber, som vi har spurgt til i undersøgelsens del 1.

I tabel 1 indeholder "ikke forstået" både de ukorrekte svarmuligheder og svarmulighederne "Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet" og "Jeg er usikker på betydningen af dette ord".

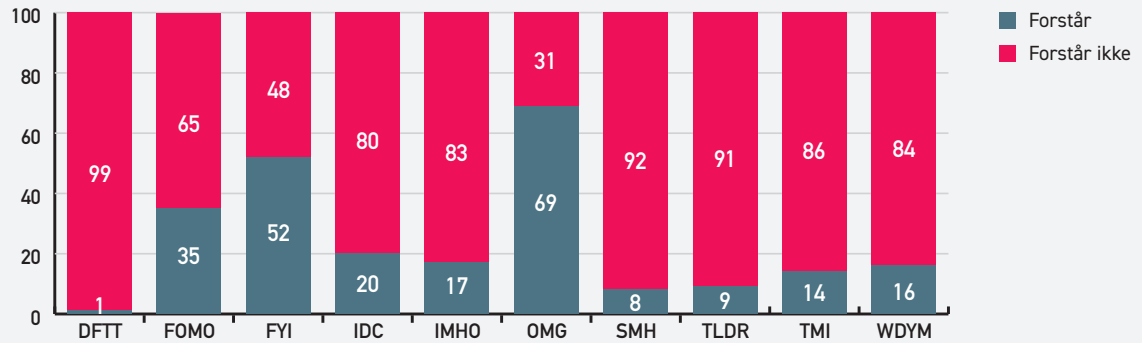
Tabel 1. Forståelse af fagbegreber: befolkningen i %.

Netkronymer

Tabel 2 er en oversigt over, hvor mange danskere der forstår de 10 netkronymer i undersøgelsen.

Tabel 2. Forståelse af netkronymer: befolkningen i %.

Det betyder netkronymerne

DFTT = Don't feed the trolls.
FOMO = Fear of missing out.
FYI = For your information.
IDC = I don't care.

IMHO = In my humble opinion.
OMG = Oh my God!
SMH = Shaking my head.

TLDR (eller tl;dr) = Too long; Didn't read.
TMI = Too much information.
WDYM = What do you mean?

Seks konklusioner

Her er seks konklusioner fra undersøgelsen, som vi finder særligt interessante. Gå endelig selv på opdagelse i rapportens mange resultater på de efterfølgende sider. Du vil helt sikkert kunne udlede flere interessante konklusioner end dem, vi har udvalgt her.

Ét år med corona og 44% forstår ordet "virus"

Corona-virussen har trukket overskrifter i nyhederne og været omdrejningspunkt i meget offentlig kommunikation gennem mere end et år nu. Derfor er det selvfølgelig interessant, om befolkningen forstår, hvad de mange begreber og oplysninger egentlig betyder. Det er kun 44% af danskerne, der har valgt den rigtige definition af virus i multiple choice-undersøgelsen.

Virus er bittesmå partikler, der kun kan formeres i levende celler. En udbredt misforståelse er, at en virus er en bakterie – det mener 40% af danskerne.

Danskere under 40 år genkender i højere grad den korrekte definition på virus, end danskere over 40 år gør. For gruppen mellem 18-29 år svarer 53% korrekt, og i gruppen mellem 30-39 år svarer 56% korrekt. De 40-49-årige ligger tæt på befolkningsgennemsnittet med 48%. De 50-69-årige er den gruppe, hvor færrest genkender den korrekte definition: 36% mod befolkningsgennemsnittet på 44%.

Et andet ord, som bruges meget under corona, er incidens (som bruges til at beskrive, hvor hyppigt en sygdom optræder hos en befolkningsgruppe i en bestemt periode). 59% af danskerne valgte den korrekte definition af incidens. Vores formodning er, at det ville de ikke kunne for et år siden.

Forståelsen af incidens hænger tæt sammen med uddannelse. Således stiger forståelsen næsten entydigt med længden af ens uddannelse. Folkeskole: 37%. Studentereksamen: 57% (ikke signifikant). Erhvervsuddannelser: 42%. Videregående uddannelse: 66%. Universitetsuddannelse: 73%.

To generationer med klimadebat og 60% forstår ordet "drivhusgas"

Hvis vi skal lykkes med grøn omstilling, skal vi blive bedre til at forklare og formidle både årsager til og teknologiske løsninger på den globale opvarmning. Det må være konklusionen, når vi ser resultatet af de to klimaord i denne undersøgelse: drivhusgas og power-to-x.

Begrebet drivhusgas har været centralt i den offentlige debat siden ca. 1950. Her 70 år senere kan 40% af danskerne over 18 år ikke genkende definitionen af drivhusgas i vores multiple choice-undersøgelse. De unge mellem 18-29 år er mest i tvivl om definitionen på drivhusgas.

Et nyt begreb inden for klimadebatten er power-to-x (som er en teknologi, hvor elektrisk energi omdannes til kemisk energi). 18% af danskerne forstår begrebet, men både forskere og regeringer i hele verden ser det som en af vejene til at skabe CO₂-reduktioner.

Modsat klimaordene er der andre ord, som hurtigt bliver udbredt. Ordet influencer har været i det danske sprog siden ca. 2015, og et tydeligt flertal forstår det (94%).

De unge forstår ordet "ciskønnet" i langt højere grad end de ældre

Debatten om kønsidentitet har fyldt meget i medierne de senere år. Denne undersøgelse viser, at det er de unge, der er bedst inde i de nye betegnelser for køn – i hvert fald hvis vi kan tage udgangspunkt i resultatet for ciskønnet. Ciskønnet betyder, at man identificerer sig med sit biologiske køn. Det er 53% af de unge (18-29 år) med på, og det er markant flere end befolkningsgennemsnittet på 31%. Danskerne mellem 60-69 år følger tilsyneladende mindre med i debatten om kønsidentitet – i hvert fald kender kun 16% i denne gruppe begrebet ciskønnet.

Ghetto: en bydel, hvor ikke-etniske danskere får tildelt bolig?

Ghetto er et ord, som mange forstår forskelligt. Det er det ord i undersøgelsen, hvor flest respondenter har svaret, at de svarmuligheder, som vi gav, ikke er korrekte eller passer med deres egen forståelse af ordet.

45% af danskerne valgte det korrekte svar: at en ghetto er en bydel med en ensartet befolkningsgruppe. 12% mener, at det er en bydel, hvor ikke-etniske danskere tildeles en bolig – og blandt danskere over 70 år er tallet 19%. Det er dermed den mest udbredte misforståelse for dette ord.

Vi kan kun gætte på, hvorfor så mange misforstår eller har en anden forståelse af ordet ghetto end de officielle definitioner. Det er dog nok et ord, som mange danskere kender fra debatten om og udgivelsen af den årlige ghettoliste, som skiftende regeringer har offentliggjort siden 2011. Og regeringernes definition af en ghetto er meget mere specifik end ordbøgernes definition. Mon ikke den politiske diskurs har været med til at forme forståelsen af begrebet?

Netkronymer er praktiske – mest for de unge med studenterhue

Netkronymerne er del af en ny type dialog, som er opstået i takt med chatfunktionerne på - især - sociale medier. Det er en type forkortelser, som effektiviserer sproget, fordi de er hurtige at skrive og effektivt kommunikerer umiddelbare reaktioner. Denne undersøgelse tyder dog på, at bortset fra nogle få udbredte netkronymer, så bruges de først og fremmest af unge.

Det er især de unge med en studentereksamen som højst afsluttet uddannelse, der benytter og forstår netkronymerne. Og de unge med en studentereksamen benytter dem i langt højere grad end danskere med andre uddannelser (se tabel 15 og 16).

Flere forstår "OMG" end "likviditet"

Nogle få netkronymer er så udbredte, at de forstås af flere danskere end fagbegreber gør: 69% af danskerne kender OMG (Oh my God!), og dermed er dette netkronym oftere forstået end fagbegreber som f.eks. likviditet (68%), drivhusgas (60%), ghetto (45%) og virus (44%). På samme måde forstår 52% FYI (For your information), og det er dermed mere forstået end f.eks. ciskønnet (31%), informeret samtykke (28%) og power-to-x (18%).

Det er måske ikke overraskende, at de sproglige udtryk, som vi lærer til at udtrykke umiddelbare reaktioner, er nemmere at forstå og bruge end fagbegreber, som betegner komplekse og nuancerede fænomener. Vi kan dog ikke undvære fagbegreberne, men som denne undersøgelse viser, så kan det kan tage mange år, før et begreb forstås bredt i befolkningen. Og det kræver en indsats fra nyheder og myndigheder, hvis vi skal opnå en fælles forståelse.

Fagbegreber fra nyheder og myndigheder

Ciskønnet

Tablet 3. Forståelse af "ciskønnet": befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Kim betegner sig selv som ciskønnet.	
Ciskønnet betyder, at man identificerer sig med sit biologiske køn.	31%
Ciskønnet betyder, at man er seksuelt orienteret mod personer af alle køn.	2%
Ciskønnet betyder, at man hverken vil defineres som mand eller kvinde.	17%
Ciskønnet betyder, at man ikke identificerer sig med sit biologiske køn.	3%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	2%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	45%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** Danskere under 40 år kender ordet ciskønnet bedre end danskere over 40 år. De unge (18-29 år) er den gruppe, hvor flest vælger den korrekte betydning af ciskønnet, 53% mod befolkningsgennemsnittet. For danskere mellem 60-69 år er tallet 16%, og for danskere over 70 år er tallet 19%.
- **Køn:** Flere mænd (34%) end kvinder (27%) vælger den korrekte betydning af ciskønnet. Befolkningsgennemsnittet er 31%.
- **Region:** I Region Hovedstaden vælger flest det korrekte svar: 35% mod befolkningsgennemsnittet på 31%. Region Syddanmark er stedet, hvor færrest vælger det korrekte svar, 24%.

Drivhusgas

Tabel 4. Forståelse af drivhusgas: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Forskere har i mange år diskuteret betydningen af drivhusgasser.	
Drivhusgas er en luftart, der blandt andet opstår, når man afbrænder fossile brændstoffer, og som påvirker klimaet.	60%
Drivhusgas er en gas, der opstår, når temperaturen over en længere periode overstiger normalen, og som påvirker plantelivet.	1%
Drivhusgas er en stråling, der blandt andet opstår ved forhøjet brug af elektronik, og som påvirker den menneskelige organisme.	0%
Drivhusgas er en gas, der opstår, når ozonlaget påvirkes af solens kortbølgede stråling, og som påvirker de globale temperaturer.	20%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	8%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	11%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** De unge (mellem 18-29 år) er den aldersgruppe, hvor færrest vælger den korrekte definitionen af drivhusgas: 53% mod befolkningsgennemsnittet på 60%. De øvrige aldersgrupper skiller sig ikke signifikant ud fra befolkningsgennemsnittet.
- **Køn:** Flere mænd (70%) end kvinder (50%) vælger den korrekte definition på drivhusgas. Kvinderne vælger i højere grad end mænd at svare, at de er "usikker på betydningen": 16% mod befolkningsgennemsnittet på 10%.
- **Uddannelse:** Danskere med lang uddannelse vælger i højst grad den korrekte definition af drivhusgas: 67% mod befolkningsgennemsnittet på 60%. Derudover har uddannelsen ikke signifikant betydning for forståelsen af drivhusgas.

Forskudsopgørelse

Tabel 5. Forståelse af forskudsopgørelse: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Du kan selv tjekke din forskudsopgørelse.	
Din forskudsopgørelse er en foreløbig beregning af, hvad du skal betale i skat næste år.	84%
Din forskudsopgørelse er en udbetaling af de penge, som du har til gode fra sidste år.	3%
Din forskudsopgørelse viser, hvornår du kan få forskud på dine indfrosne feriepenge.	0%
Din forskudsopgørelse viser, hvad du har betalt i skat ved årets afslutning før din årsopgørelse.	9%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	3%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	2%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** Forståelsen for forskudsopgørelse stiger med alderen. Således svarer 71% af de unge (19-29 år) korrekt, og 91% af danskere over 50 år svarer korrekt.
- **Indkomst:** Tendensen er, at jo højere indkomst man har, jo bedre forstår man forskudsopgørelse. Blandt danskere, der har en husstandsindkomst på 150.000-299.999 før skat, svarer 76% korrekt. Blandt danskere med en husstandsindkomst på mere end 800.000 før skat svarer 88% korrekt.
- **Uddannelse:** 71% af danskere med en folkeskole som højeste uddannelse forstår forskudsopgørelse. Befolkningsgennemsnittet er 84%. 94% af danskere med en universitetsuddannelse har svaret korrekt.

Forsørger

Tabel 6. Forståelse af forsørger: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: For at modtage tilskuddet skal du være forsørger.	
En forsørger er en person, der sørger for, at en anden person er økonomisk sikret og kan leve anstændigt.	72%
En forsørger er en person, der er gift.	4%
En forsørger er en person, der er ansat til at pleje og passe ældre mennesker, der ikke kan klare sig selv.	0%
En forsørger er en person, der er arbejder frivilligt med at pleje og passe ældre mennesker, der ikke kan klare sig selv.	1%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	21%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	2%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** De unge (18-29 år) forstår i højere grad end alle andre aldersgrupper ordet **forsøger: 80% mod befolkningsgennemsnittet på 72%**. Den mest valgte forkerte forklaring er, at en forsørger er en person, der er gift. Den forklaring er der signifikant flere i blandt de ældste danskere (70+), der vælger: 12% mod befolkningsgennemsnittet på 4%.

Ghetto

Tabel 7. Forståelse af ghetto: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Vollsmose i Odense bliver jævnlige omtalt som en ghetto.	
En ghetto er en bydel med ensartet befolkningsgruppe.	45%
En ghetto er en bydel, hvor bygningerne ofte er i meget dårlig stand.	1%
En ghetto er en farlig bydel, hvor der sker meget kriminalitet.	9%
En ghetto er en bydel, hvor ikke-etniske danskere tildeles bolig.	12%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	32%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	1%
Total	100%

Signifikante forskelle

- Alder:** De unge (18-29 år) og de ældste (70+ år) forstår i mindre grad ghetto korrekt end de øvrige aldersgrupper. De unge vælger svaret "en farlig bydel, hvor der sker meget kriminalitet" i højere grad end andre aldersgrupper: 14% mod befolkningsgennemsnittet på 9%. De ældste mener i højst grad, at ghetto betyder "en bydel, hvor ikke-etniske danskere tildeles bolig": 19% mod befolkningsgennemsnittet på 12%.
- Anden forståelse:** Ghetto er det ord i undersøgelsen, hvor flest mener, at "ingen af forklaringerne er korrekte eller passer på min forståelse". Det tyder på, at der er flere opfattelser af, hvad en ghetto er, end denne undersøgelse fanger.
- Uddannelse:** Danskere med folkeskolen som højst afsluttede uddannelse vælger i mindre grad det korrekte svar end andre befolkningsgrupper: 27% mod befolkningsgennemsnittet på 45%. Samme gruppe vælger i højere grad "en farlig bydel, hvor der sker meget kriminalitet": 17% mod befolkningsgennemsnittet på 9%, og "en bydel, hvor ikke-etniske danskere tildeles bolig": 23% mod befolkningsgennemsnittet på 12%.

Incidens

Tabel 8. Forståelse af incidens: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Medierne skriver ofte om sygdommens incidens.	
Incidens er et begreb, man bruger til at beskrive, hvor hyppigt en sygdom optræder hos en befolkningsgruppe i en bestemt periode.	59%
Incidens er et begreb, man bruger til at beskrive udviklingen i mutationer af en aktuel sygdom.	7%
Incidens er et begreb, man bruger, når man beskriver de første tegn på en sygdom hos en patient.	1%
Incidens er et begreb, man bruger, når man registrerer de første tegn på smittespredning i en befolkningsgruppe.	6%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	5%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	23%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** De unge (18-29 år) er mest usikre på betydningen af incidens: 31% mod befolkningsgennemsnittet på 23%. Det er – måske naturligt nok – derfor også blandt de unge, vi ser, at færrest svarer korrekt: 52% mod 59% i befolkningen.
- **Region:** Region Midtjylland skiller sig ud, da signifikant flere her svarer korrekt: 65% mod befolkningsgennemsnittet på 59%. De øvrige regioner skiller sig ikke ud.
- **Uddannelse:** Uddannelse har en klar betydning for forståelsen af incidens. Således stiger forståelsen næsten entydigt med længden af ens højeste uddannelse. Folkeskole: 37%. Studentereksamen: 57% (ikke signifikant). Erhvervsuddannelser: 42%. Videregående uddannelse: 66%. Universitetsuddannelse: 73%. Befolkningsgennemsnittet for en korrekt besvarelse er 59%.

Influencer

Tabel 9. Forståelse af influencer: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Medierne diskuterer ofte influencers rolle og ansvar.	
En influencer er en person, der bruger deres indflydelse på sociale medier til at påvirke og gøre reklame for en sag eller et budskab.	94%
En influencer er en person, der tilbyder seksuelle ydelser og selskab til gengæld for gaver og penge under diskretion.	0%
En influencer er en person, der besidder ekspertviden inden for et fagligt område, og som tilbyder rådgivning til andre.	1%
En influencer er en person, der er modstander af vaccinationer og prøver at overbevise andre om det skadelige ved for eksempel vaccination mod influenza.	0%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	2%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	3%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Indkomst:** De allerrigeste danskere (mere end 800.000 kr. i husstandsindkomst før skat) vælger i højere grad det korrekte svar: 99% mod befolkningsgennemsnittet på 94%.
- **Region:** I Region Hovedstaden er der signifikant flere, der vælger den korrekte definition på influencer: 96% mod befolkningsgennemsnittet på 94%. Der er ikke forskelle mellem de øvrige regioner.
- **Topscorer:** Ordet influencer er det ord i denne undersøgelse, som flest danskere forstår, hele 94%. Det er interessant, fordi det er et forholdsvis nyt ord. Ifølge Den Danske Ordbog (ordnet.dk) er ordet kendt på dansk fra 2015.
- **Uddannelse:** Danskere med høj uddannelse vælger det korrekte svar i højere grad end danskere med lav uddannelse. Folkeskolen som højest gennemførte uddannelse: 83%, og universitetet som højest gennemførte uddannelse: 83% mod et befolkningsgennemsnit på 94%.

Informeret samtykke

Tabel 10. Forståelse af informeret samtykke: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Sundhedspersonalet skal indhente patientens informerede samtykke.	
Et informeret samtykke er, når du inddrages i beslutninger om dit behandlingsforløb af sundhedspersonalet.	28%
Et informeret samtykke er, når du giver tilladelse til, at sundhedspersonalet må se i din sundhedsjournal.	34%
Et informeret samtykke er, når du giver pårørende tilladelse til at tage beslutninger omkring din behandling.	8%
Et informeret samtykke er, når din læge giver et hospital tilladelse til at behandle dig.	3%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	12%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	15%
Total	100%

Signifikante forskelle

- Alder:** De ældste danskere (70+) vælger i højst grad den korrekte forklaring: **35% mod befolkningsgennemsnittet på 28%**. Det er dog ikke entydigt sådan, at jo ældre, man er, desto bedre kender man forklaringen på informeret samtykke. De 60-69-årige er nemlig den gruppe, hvor færrest vælger den korrekte definition: 21%. De øvrige aldersgrupper skiller sig ikke signifikant ud fra befolkningsgennemsnittet.
- Region:** I Region Sjælland kan færrest borgere vælge den korrekte definition: **22% mod befolkningsgennemsnittet på 28%**. Der er en tendens til, at borgerne i Region Hovedstaden i højere grad vælger den korrekte definition: 32% end i de øvrige regioner.
- Uddannelse:** Danskere med lang uddannelse genkender i højere grad den korrekte definition på informeret samtykke end danskere med kort uddannelse. Billedet er entydigt, da 18% af både personer med folkeskoleuddannelse og en erhvervsuddannelse vælger den korrekte definition. Blandt de universitetsuddannede vælger 38% den korrekte definition mod befolkningsgennemsnittet på 28%.

Likviditet

Tabel 11. Forståelse af likviditet: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Virksomheder skal løbende styre deres likviditet.	
Likviditet betyder her virksomhedens evne til at betale løbende udgifter.	68%
Likviditet betyder her virksomhedens omdømme på sociale medier.	0%
Likviditet betyder her virksomhedens overblik over salg pr. kvartal.	1%
Likviditet betyder her virksomhedens markedsværdi ud fra omsætningen.	12%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	10%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	9%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Alder:** Alder har en klar betydning for forståelsen af likviditet. Således vælger færrest unge (18-29 år) den korrekte definition: 40%. Og flest blandt de ældste (70+ år) vælger den korrekte definition: 83% mod befolkningsgennemsnittet på 68%.
- **Indkomst:** Personer med høj indkomst vælger i højere grad den korrekte definition af likviditet, end personer med lav indkomst gør. 41% af respondenterne, der bor i en husholdning, hvor man tjener under 150.000 om året før skat, vælger således den korrekte definition af likviditet. Tjener husholdningen mellem 500.000-599.000 er tallet 79%, og tjener husholdningen mere end 800.000 er tallet 74%.
- **Køn:** Flere mænd (77%) end kvinder (58%) vælger den korrekte definition af likviditet. Kvinderne vælger i højere grad end mænd at svare, at de er "usikker på betydningen": 13% mod befolkningsgennemsnittet på 9%.
- **Uddannelse:** Uddannelse har en betydning for forståelsen af likviditet. Personer med en folkeskoleuddannelse, 56%, eller studentereksamen, 55%, som højeste uddannelse vælger således i mindre grad den rigtige definition end personer med en universitetsuddannelse: 80%.

Power-to-x

Tabel 12. Forståelse af power-to-x: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Power-to-x kan få stor betydning i fremtiden.	
Power-to-x er en teknologi, hvor elektrisk energi omdannes til kemisk energi.	18%
Power-to-x er et lovforslag, hvor naboer til vedvarende energianlæg (VE-anlæg) tildeles en andel af produktionen fra VE-anlægget.	0%
Power-to-x er en international organisation, der arbejder for en bæredygtig omstilling af lokale og globale produktions-, transport- og forbrugsmønstre.	1%
Power-to-x er et begreb, der bruges til at beskrive, hvordan forskellige minoritetsgrupper i stigende grad tilegner sig magt i samfundet.	1%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	4%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	75%
Total	100%

Signifikante forskelle

- **Køn:** Flere mænd (26%) end kvinder (9%) vælger den korrekte forklaring på power-to-x. Det er svært at forklare denne forskel. Måske er kvinderne mere ærlige om deres usikkerhed om begrebet? Der er i hvert fald signifikant flere kvinder, der svarer, at de er usikre på betydningen af ordet: 86% mod 64% af mændene og 75% i befolkningen.
- **Uddannelse:** To uddannelsesgrupper skiller sig ud. Blandt danskere med en erhvervsuddannelse som højeste uddannelse vælger 10% det korrekte svar, blandt universitetsuddannede er tallet 30% mod gennemsnittet på 18%.

Virus

Tabel 13. Forståelse af virus: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Coronavirus er en meget smitsom virus.	
En virus er bittesmå partikler, der kan fremkalde sygdom, når de optages i levende celler.	44%
En virus er en samling af bakterier, der kan fremkalde sygdom, når de kommer i kontakt med mennesker.	7%
En virus er et laboratoriefremstillet smitstof, der udvikles til at fremstille vacciner. Hvis virussen slipper ud af laboratoriet, før den er færdigudviklet, kan den være meget smitsom.	0%
En virus er luftbårne bakterier, der smitter gennem væskedråber fra for eksempel nys og hoste.	40%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	7%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	2%
Total	100%

Signifikante forskelle

- Alder:** Danskere under 40 år genkender i højere grad den korrekte definition på virus, end danskere over 40 år gør. For gruppen mellem 18-29 svarer 53% korrekt, og i gruppen mellem 30-39 år svarer 56% korrekt. De 40-49-årige ligger tæt på befolkningsgennemsnittet med 48%. De 50-69-årige er den gruppe, hvor færrest genkender den korrekte definition: 36% mod befolkningsgennemsnittet på 44%.
- Uddannelse:** Danskere med lang uddannelse genkender i højere grad den korrekte definition på virus end danskere med kort uddannelse. Gruppen med folkeskolen som højst afsluttede uddannelse nuancerer dog billedet, da 36% af dem vælger den korrekte definition, som er flere end de 29% af danskere med en erhvervsuddannelse som sidst afsluttede uddannelse, der vælger den korrekte definition. Blandt personer med en universitetsuddannelse er der flest, der vælger den korrekte forklaring: 55% mod befolkningsgennemsnittet på 44%.

Visiteret

Tabel 14. Forståelse af visiteret: befolkningen over 18 år i %.

Eksempelsætning: Hvis man ønsker hjemmehjælp, skal man ansøge om at blive visiteret.	
At visitere betyder her, at kommunen foretager en faglig vurdering, som den bruger til at afgøre, om en borger har behov for hjemmehjælp.	89%
At visitere betyder her, at kommunen foretager en økonomisk vurdering, som den bruger til at afgøre, om borgeren har ret til hjemmehjælp.	3%
At visitere betyder her, at kommunen videresender ansøgningen til politiet, som skal kontrollere, om borgeren har ren straffeattest. Borgeren kan få hjemmehjælp, hvis straffeattesten er ren.	0%
At visitere betyder her, at borgerens egen læge skal aflægge hjemmebesøg. Herefter er det lægens pligt at fortælle kommunen, om borgeren har ret til hjemmehjælp.	1%
Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer med min forståelse af ordet.	3%
Jeg er usikker på betydningen af dette ord.	5%
Total	100%

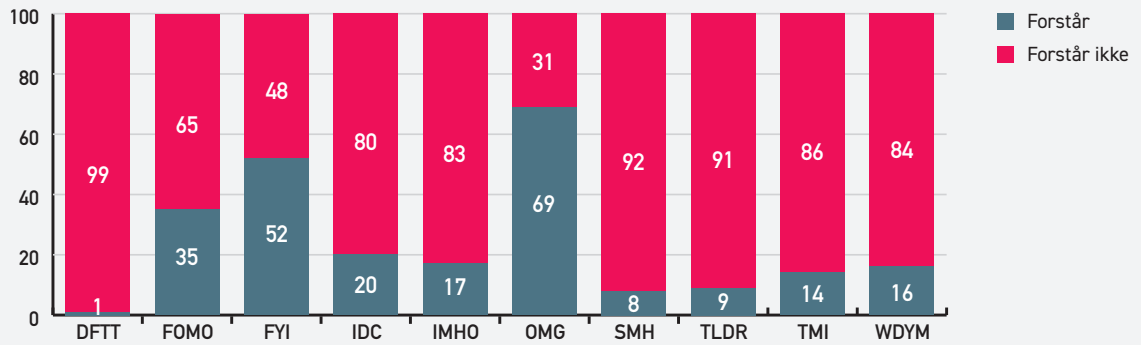
Signifikante forskelle

- **Alder:** De unge (18-29 år) er den gruppe, hvor færrest vælger den korrekte definition på visiteret: 69% mod befolkningsgennemsnittet på 89%. Jo ældre, vi bliver, des bedre kender vi ordet visiteret.
- **Køn:** Der er en tendens til, at flere kvinder (90%) end mænd (87%) forstår visiteret. Signifikantfaktoren er 90%, så det skal kun ses som en tendens.

Netkronymer fra sociale medier

Forståelse

Tabel 2. Forståelse af netkronymer: befolkningen over 18 år i %.

Det betyder netkronymerne

DFTT = Don't feed the trolls.
FOMO = Fear of missing out.
FYI = For your information.
IDC = I don't care.

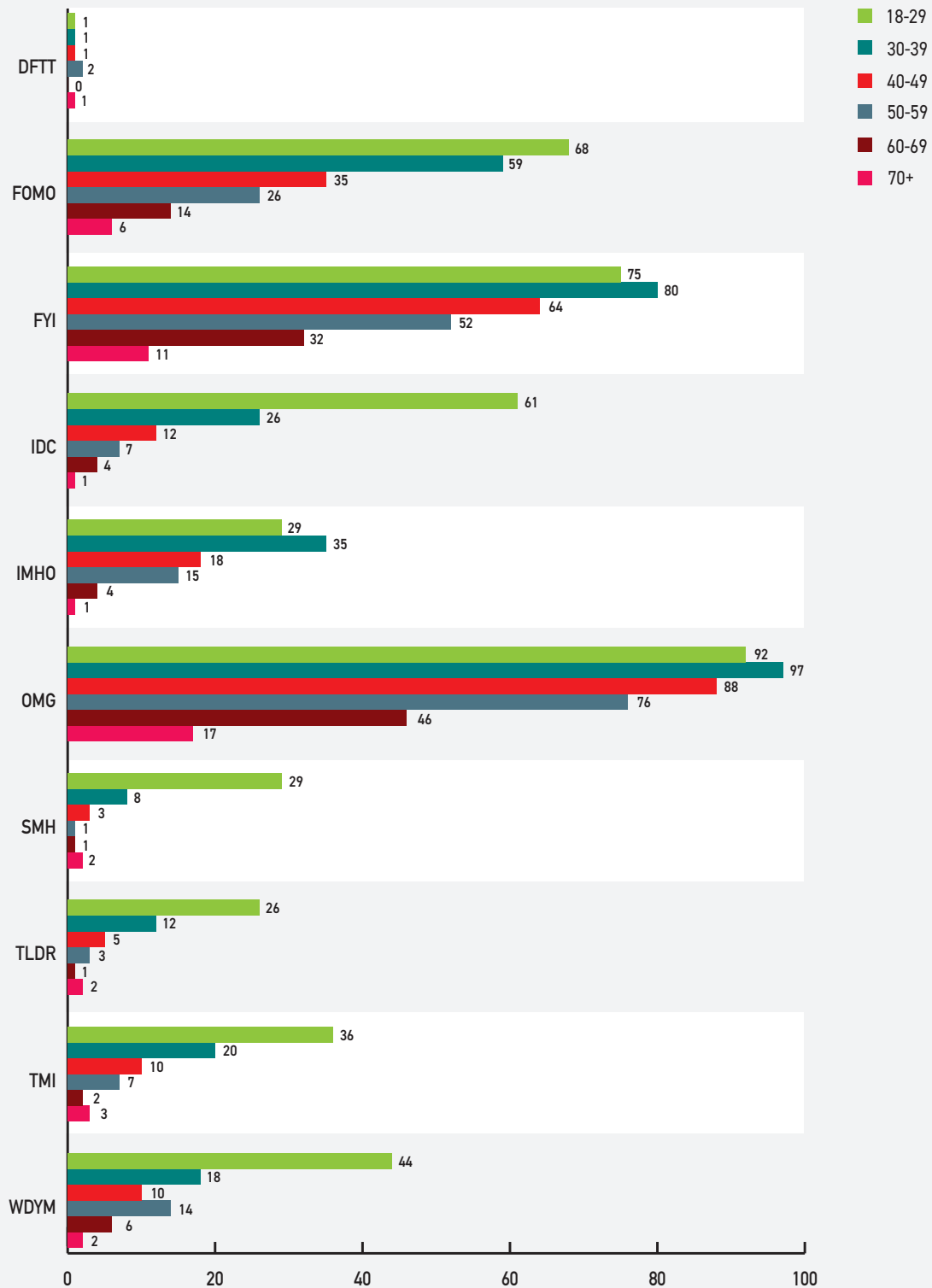
IMHO = In my humble opinion.
OMG = Oh my God!
SMH = Shaking my head.

TLDR (eller tl;dr) = Too long; Didn't read.
TMI = Too much information.
WDYM = What do you mean?

Signifikante forskelle: alder

Alder har den største betydning for, om danskerne forstår netkronymerne. Det bliver tydeligt i tabel 15.

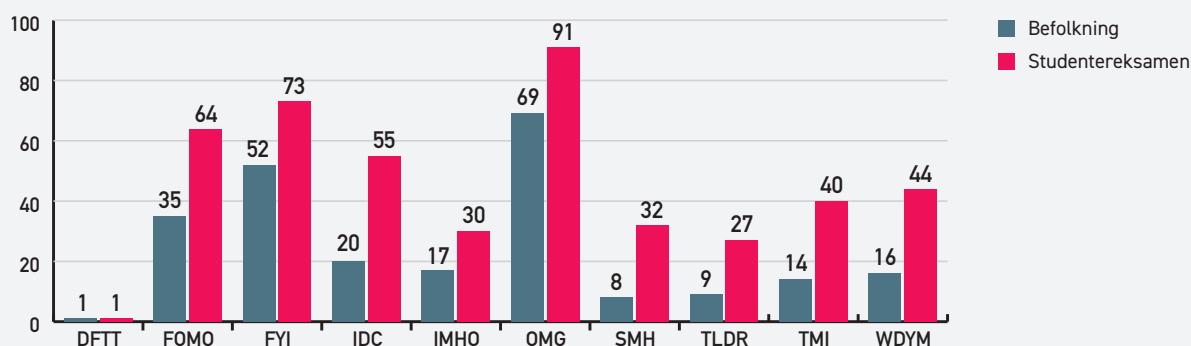
Tabel 15. Forståelse af netkronymer: fordelt på alder i %.

Signifikante forskelle: uddannelse

Danskere med studentereksamen som højst afsluttet uddannelse forstår stort set alle netkronymer i højere grad end andre. Derefter kommer dem med en universitetsuddannelse, som forstår ca. halvdelen af netkronymerne bedre end befolkningsgennemsnittet. Dem med studentereksamen ligger dog klart i front, f.eks. forstår 40% af dem TMI, og det gælder 19% af de universitetsuddannede. Kun på et netkronym må studenterne se sig overgået: FYI forstår 78% af de universitetsuddannede, men kun 73% af dem med studenteruddannelse. Det er dog stadig langt flere end befolkningsgennemsnittet på 52%.

Tabel 16. Forståelse af netkronymer: studentereksamen v/s befolkningen i %.

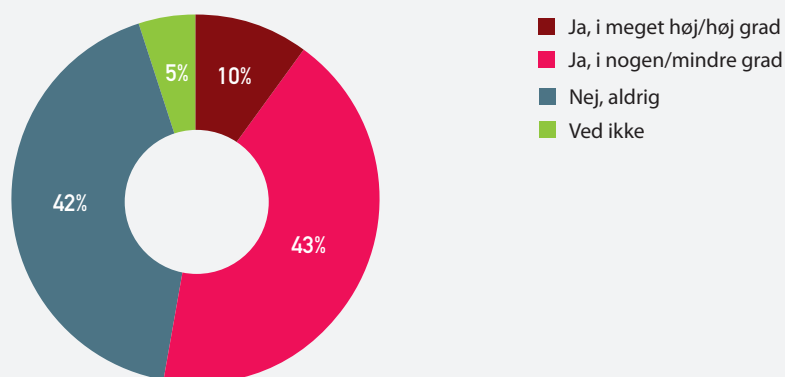
Andre signifikante forskelle

- Køn:** De samme fire netkronymer viser en forskel, således at kvinder kender dem i mindre grad end befolkningsgennemsnittet og mændene i højere grad end gennemsnittet. De fire netkronymer er: FYI (kvinder 47%, mænd 57%), IMHO (kvinder 11%, mænd 23%), SMH (kvinder 6%, mænd 10%) og TLDR (kvinder 4%, mænd 14%).
- Region:** I Region Hovedstaden forstår flest netkronymerne FOMO (45%), FYI (65%) og IMHO (23%). De samme tre netkronymer forstår signifikant færre i Region Syddanmark, FOMO (29%), FYI (40%) og IMHO (12%). I Region Syddanmark forstår færre også TMI, 10% mod befolkningsgennemsnittet på 14%.

Brug

Tabel 17 viser, om danskerne bruger netkronymer, som dem, de har set i undersøgelsen.

Tabel 17. Brug af netkronymer: befolkningen over 18 år i %.

Signifikante forskelle

- **Alder:** Jo yngre vi er, des mere sandsynligt er det, at vi ville bruge netkronymer, som dem vi har spurgt til i undersøgelsen. 24% af de unge (18-29 år) vil svare "ja, i meget høj/høj grad" mod befolkningsgennemsnittet på 10%. Gruppen 30-39 år svarer oftest i "Ja, i nogen/mindre grad": 60% mod befolkningsgennemsnittet på 43%.
- **Uddannelse:** Personer med en studentereksamen som højst afsluttede uddannelse svarer i højere grad "Ja, i meget høj/høj grad" på spørgsmålet om, de kunne finde på at bruge netkronymer: 22% mod 10% i befolkningen. De universitetsuddannede kommer ind på andenpladsen, da 16% svarer "Ja, i meget høj/høj grad".

Metode og dataindsamling

Repræsentativitet

Undersøgelsen er gennemført med medlemmer af MEGAFON-panelet som en webundersøgelse. Denne metode sikrer en meget stor spredning inden for målgruppen. Undersøgelsen er gennemført særskilt for Bjerg Kommunikation, så ingen uvedkommende spørgsmål kan påvirke besvarelsen af Bjerg Kommunikations spørgsmål.

Målgruppen for undersøgelsen er efter aftale med Bjerg kommunikation fastsat til personer over 18 år.

1.116 respondenter svarede på undersøgelsen i perioden den 15.-23. marts 2021. For en undersøgelse af denne art er 1000 interview normalt et passende antal interview til at give tilstrækkelig statistisk sikkerhed for de opnåede resultater.

MEGAFON har gennemført en pilottest med 37 interview til brug for kontrol af spørgeskema og metode.

Dataindsamlingsmetode

Til undersøgelsens del 1 om fagbegreber har vi som dataindsamlingsmetode udelukkende benyttet multiple choice. Metoden er valgt, fordi respondenterne med denne metode ikke selv skal formulere svar eller argumentere for deres svar. Det er en fordel i denne type undersøgelse, fordi mange mennesker oplever det svært at formulere, hvordan et ord skal forstås – også selvom de måske forstår ordet.

For at sikre statistisk validitet har vi givet respondenterne seks svarmuligheder. De fire første var mulige definitioner, det femte var muligheden "Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer på min forståelse af ordet" og den sjette "Jeg er usikker på betydningen af dette ord".

Til undersøgelsens del 2 om netkronymer har vi benyttet multiple choice kombineret med fritekst, hvor respondenterne skulle skrive, hvad en forkortelse står for, hvis de havde svaret, at de kendte en forkortelse. Det sikrer, at respondenterne ikke blot svarede, at de forstod en forkortelse, uden at vi tjekkede om deres forståelse også var korrekt.

Alle svarmuligheder i undersøgelsens del 1 var randomiseret, således at de korrekte og ukorrekte svarmuligheder altid kom i tilfældig rækkefølge for de enkelte respondenter.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet indledes med fire lukkede spørgsmål med forskellige svarmuligheder, som besvares ved at markere den svarkategori, der er relevant for respondenterne. Respondenterne oplyste køn, alder (i intervaller af 10 år, undtaget 70+, som er en kategori for sig), uddannelseslængde og region. Respondenterne fik at vide, at undersøgelsen bestod af to dele, en om fagbegreber og en om forkortelser. Derefter bliver respondenterne præsenteret for følgende introduktion til del 1:

Vi vil gerne vide, hvordan du forstår de 12 ord, som du bliver præsenteret for i de følgende små tekster. Du bliver præsenteret for et ord i en sætning. Ordet, som vi spørger til, er markeret med **fed**. Sæt kryds ud for en af de seks svarmuligheder.

Vær særligt opmærksom på, at alle forklaringerne af et ord kan være forkerte. Hvis du mener, at det er tilfældet, så skal du sætte kryds i: "Ingen af forklaringerne er korrekte eller passer på min forståelse af ordet".

Derefter fik deltagerne præsenteret de 12 fagbegreber. Til hvert fagbegreb var der fire forklaringer på begrebet, som respondenterne kunne vælge. Kun den ene var korrekt.

Vi har formuleret de forskellige svarmuligheder, så de var så sprogligt ens som muligt og nemme at læse. Det betyder i praksis, at det fagbegreb, som vi spurgte til, enten optrådte som subjekt eller objekt i svarmulighederne. Fagbegreberne, som vi spurgte til, optrådte heller ikke i sætningsled sammen med andre ord.

Vi har sikret os, at de forkerte svarmuligheder ikke kunne være korrekte i en eller anden sammenhæng. Og vi har sikret, at de korrekte svarmuligheder er i overensstemmelse med både fagvidenskaben og almindelig brug.

Til undersøgelsens del 2 om netkronymer fik respondenterne en liste over de 10 netkronymer, hvor de skulle krydse dem af, som de forstod. Efterfølgende blev de bedt om at skrive, hvad forkortelsen står for ved de netkronymer, som de havde svaret, at de forstod.

Vi brugte ikke fagbegrebet netkronymer i spørgeskemaet, men ordet forkortelser. Vi kaldte ikke de 12 undersøgte ord for fagbegreber, men blot ord.

Problemet korrekt og ukorrekt

Det har været en pointe i spørgeskemaet, at respondenterne ikke skulle opleve, at de blev testet i en korrekt forståelse af et fagbegreb eller et netkronym. Det er i det hele taget ganske vanskeligt at definere den korrekte forståelse af fagbegreber. Mange ord kan forstås på flere måder, og det er ikke i sig selv en misforståelse, hvis man ikke forstår et ord på samme måde som en ordbog.

Formålet med undersøgelsen har været at undersøge, om de valgte fagbegreber forstås entydigt i befolkningen, og om der er en forskel i de officielle definitioner af et begreb og den måde, som befolkningen forstår et begreb på. I denne rapport er de forskellige forståelser af et fagbegreb for nemheds skyld dog blevet vurderet som korrekte og ukorrekte og rigtige og forkerte, til trods for at det ikke stemmer overens med det formål, som ligger til grund for undersøgelsen.

Til at definere korrekte forståelser har vi brugt Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs online opslagsværker (ordnet.dk og dsl.dk) og Dansk Sprognævnets online opslagsværker (dsn.dk og sproget.dk) til at definere undersøgelsens fagbegreber.

Opslagsværker var ikke altid nok til at definere et ord, fordi deres definitioner ikke altid er entydige eller nemme at forstå. Derfor har vi også bedt fagfolk hjælpe os med definitioner og eksempelsætninger til både de korrekte og ukorrekte svarmuligheder. Vi skylder i den sammenhæng stor tak til:

- **Rasmus Sangild**, Klimarådet
- **Troels Holst Larsen**, Skatteforvaltningen
- **Nanna Lund Hansen**, socialrådgiver i Københavns Kommune, Borgercenter
- **Rasmus Damsgaard**, Doctor of Medicine og CEO at Clearidium.

Skriveråd til faglig formidling

Vi har lavet denne undersøgelse for at få viden om, hvilken type ord og forkortelser der kan bruges i faglig formidling, og hvornår og hvordan de skal forklares.

Der findes mange skriveråd og holdninger til, hvad god og klar tekst er. Gennem de sidste 20 år har Bjerg Kommunikation undersøgt digitale læsers adfærd og præferencer, ligesom vi har målt effekten af skriveråd gennem en række omfattende undersøgelser. Du finder de tidligere undersøgelser på vores hjemmeside: bjergk.dk.

Den digitale læsers hjerne – en skriveguide til fagfolk

Denne rapport indeholder ikke råd om, hvordan du kan bruge dens resultater. Hvis du er interesseret i, hvordan du kan bruge viden om faglig formidling i praksis, kan du læse Kresten Bjergs Den digitale læsers hjerne (Hans Reitzels Forlag, 2. udgave 2019).

Bogen indeholder 22 råd om faglig formidling i digitale medier.

Kresten Bjerg
Den digitale læsers hjerne
En skriveguide til fagfolk
Hans Reitzels Forlag
2. udgave 2019